

SUPPLEMENT

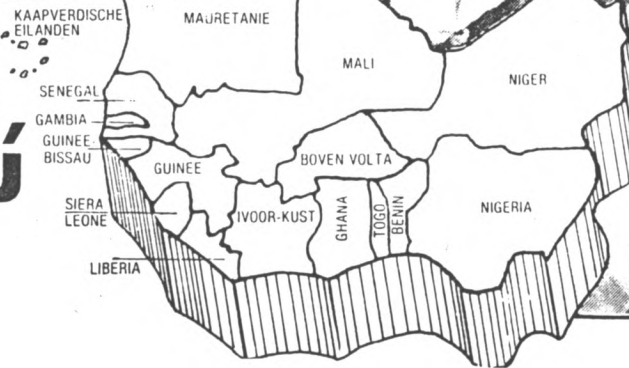
MENS & BEDRIJF

VIER DAGEN ZAKEN DOEN IN DAKAR, SENEGAL

Van 3 tot 6 december werd in Dakar, de hoofdstad van de Westafrikaanse staat Senegal, een industrieel forum gehouden. Het was een bijeenkomst waar het zaken doen met de Afrikanen centraal stond. Onze redacteur Vera Illés beluisterde wat er om ging in de wandelgangen van het forum en noteerde de problemen waarmee westerse zakenlieden en hun Afrikaanse partners in spé kampen.

'DE AFRIKANEN WILLEN CADEAUS, MAAR WIJ ZOEKEN AFZET'

Verpakkingsafdeling van een fabriek in Lagos, Nigeria

SUPPLEMENT
MENS & BEDRIJF

□ Vier dagen zaken doen in Dakar: "De Afrikanen willen cadeaus, maar wij zoeken afzet".

JAN Pronk mocht het niet, van Schoo moet het. De Nederlandse zakenman die hiermee de kern aan geeft van de ministerie koerswijziging op het ministerie van ontwikkelingsamenwerking is al jaren actief in ontwikkelingslanden. Hij koopt en verkoopt voedingsmiddelen en grondstoffen voor de chemische industrie. Maar ook de chemische industrie van nieuwe bedrijven en levering van technische kennis kunnen interessant zijn voor zijn bedrijf. Hij is één van de 14 delegatieleden die het Nederlandse bedrijfslieven vertegenwoordigen op het Westafrikaans Industrieel Forum in de Senegalese hoofdstad Dakar. Hij heeft zo zijn twijfels over de positieve effecten van het veranderde beleid.

Het Nederlandse bedrijfslieven heeft altijd al geïnvesteerd in ontwikkelingslanden om er zelf beter van te worden. De vraag is, vervolgt hij, "of je beide zaken — ontwikkelingshulp en stimulering van werkgelegenheid in mijn land — op deze manier met elkaar kunt verbinden. Ontwikkelingslanden hebben er de meeste baat bij om producten die zij het hardst nodig hebben bij de goedkoopste producent te kopen. En dat is niet altijd Nederland."

Het Industrieel forum voor West-Afrika dat van 3 tot 6 december plaatsvond, wordt om het zamen gehouden, steeds in Dakar, dat een aangenaam klimaat heeft, een prettig aangelegd complex en hotels en restaurants waar men makkelijk vergeet dat de locatie een ontwikkelingsland is. Op het forum waren dit jaar 600 deelnemers, van wie ongeveer de helft uit Westerse landen kwam. De organisatie van het forum is een gemeenschappelijke zaak van internationale instellingen; van de Europese gemeenschap, van het Centrum voor industriële ontwikkeling in de ACP-landen (Afrika, het Caraïbische gebied en de Pacific) en van de VN-organisatie voor industriële ontwikkeling (Unido).

Partner in de organisatie is ook de ECOWAS, de Economische Gemeenschap voor Westafrikaanse staten, die naar het voorbeeld van de EG streeft naar de instelling van een douane-unie, van een gemeenschappelijke munt- en buitenlandse markt. De vraag naar de Europese bijdrage in deze kaanase vakbond en naar het op elkaar afstemmen van de industriële ontwikkeling. Over het bedrijf van deze doelschikkingen heeft algemeen pessimisme, nu verwacht de promotor van een

de 16 lidstaten nog zulke grote verschillen in economische en industriële ontwikkeling vertonen als bijvoorbeeld Nigeria en Mali.

Verhullend

De internationale organisaties met hun netwerk van commissies en subcommissies die zich achter een lange lijst van artikeringen met veel C's, D's, E's en I's verschuilen, drukten omstreeks hun stempel op het Forum. Er is veel verhuilend taalgebruik over vriendschap, wederzijdse ontwikkeling en samenwerking te horen in de lange speeches van de verschillende staten en te lezen in de stapels drukwerk, die dagelijks worden geproduceerd. Maar waar het in werkelijkheid om gaat zijn zaken. Het echte Forum speelt zich in de wandelgangen af tussen de mannen met de zakenkoffertjes, de blanken in lichtgewicht kostuums, de Afrikanen vaak in hun nationale klederdrachten. De tijd is hier kostbaar: in de vier dagen van het Forum moeten zaken worden gedaan en contacten worden gelegd die tot orders en contracten kunnen leiden.

Het eerste Forum in 1976 heette nog Forum voor investeerders. De verandering van naam, twee jaar geleden, kan niet verhullen dat investeringen uit Westerse landen nog steeds de belangrijkste voorwaarde zijn voor de ontwikkeling van de lidstaten van de ECOWAS.

In zijn openingsstoespraak noemde de uitvoerende secretaris van de organisatie, de Nigerianen Aboubacar Diaby Ouattara man en paard: om het mogelijk te maken dat Afrika binnen dit decennium 1,4 procent van de wereld industriële ontwikkeling voor zijn rekening neemt (en dat is de doelstelling zoals door de Unido is geformuleerd) zijn investeringen nodig van in totaal 140 miljard dollar. Een aanzienlijk deel van dit bedrag is nodig voor het oprichten van kleine en middelgrote bedrijven in handen van privé-personeel en coöperaties. Het Forum biedt voor hun projecten partners te zoeken uit de westerse landen. Een project behelst in de meeste gevallen een kleine of middelgrote fabriek die lokale, maar vaak ook geïmporteerde grondstoffen verwerkt voor de binnenlandse markt. De vraag naar de Europese bijdrage in deze plannen omvat leningen, technische kennis, deelname als partner in een joint venture. Vaak verwacht de promotor van een

dergelijk project van een buitenlandse partner ook introductie op de Europese markt. Doorgaans gaat het om projecten die investeringen vergen van minder dan een miljoen dollar. Drie- à vierhonderdduizend dollar komt het meeste voor.

Het pakket van vragen strookt echter bij lange na niet met wat de Europeanen hebben te bieden. Zij zijn met andere bedoelingen naar het Forum gekomen. "De Afrikanen willen cadeaus", aldus een Nederlandse zakenman die onder andere machines voor de textielindustrie exporteert, "maar wij zoeken afzet." Zijn bedrijf doet al lang zaken met Afrika. Voor hem is het Forum een gelegenheid om oude klanten te ontmoeten en met nieuwe in contact te komen. "Wij moeten ongeveer 60 procent van onze producten exporteren", vertelt de verkoopmanager van een Nederlandse slachterij van varkens en runderen, die voor het eerst in Afrika is. "In Europa kunnen we niet meer uitbreiden. Misschien ligt hier een mogelijkheid voor ons."

Het feit dat veel Westafrikaanse landen een moslimbevolking hebben en daarom de belangstelling hier voor varkensvlees gering zal zijn, schrikt hem niet af. En hij krijgt gelijk. Na enkele opwarmende gesprekken lijken de contacten met een Afrikaanse importeur van bevroren vlees, die steevast wordt vergezeld van een ambtenaar van het ministerie van financiën van zijn land, veelbelovend. De Afrikanen wilden het liefst direct een joint venture aangaan voor een vleesverwerkende fabriek, waarbij het niet helemaal duidelijk was hoe 'joint' deze ritcodragende onderneming wel zou zijn. "Ik geloof", zegt de verkoopmanager, "dat zij eigenlijk alleen het gebouw voor de fabriek wilde inbrengen, de importeur had nog wel een huis. De rest zou dan van ons moeten komen. Dat is misschien een beetje veel om mee te beginnen, maar het is best mogelijk dat we later eens samen wat op kunnen zetten. Eerst ga ik begin volgende jaar maar eens op bezoek, kijken wat de mogelijkheden zijn. Als de betalingsgaranties in orde zijn en ook door ons de verdere verwerking en distributie van het vlees kunnen worden gecontroleerd, staat de handel niets in de weg."

Niet voor alle Nederlandse deel-

Het tempo waarin de meeste Afrikaanse landen industrialiseren, is nog te laag om mee te kunnen tellen in de wereldproductie. Toch dreigt er zelfs bij deze trage ontwikkeling al veel schade te groeien. De bedrijven zijn in de meeste gevallen in handen van de stedelijke elites die daigene produceren wat de meeste winst oplevert in het eigen land of op de buitenlandse markt. Vaak moeten zij daarvoor grondstoffen uit het buitenland importeren, zelfs als deze in het eigen land geproduceerd kunnen worden, maar in te kleine hoeveelheden, of op moeilijk bereikbare plaatsen.

Scheefgroei

Under de 53 projecten die als gevolg van de internationale instelling van de fora worden aangevraagd, zijn uitlopende bedrijven. Een paar voorbeelden: een plasticfabriek in Mauritanië, een scheepsreparatiebedrijf in Senegal, een batterijfabriek in Nigeria, een maaiak-voerweringindustrie in Benin, een cello- en drukkerij in Senegal.

In dit licht bezien lijken de succesverhalen van industrialisatie in ontwikkelingslanden tamelijk omstreden. Een Senegalese tegenwoordiger van kleine, veelboeren verloor dan ook zijn geduld toen hij tijdens een van de vele discussiesessies het trotse verhaal had aangehoord van de directeur van een fabriek van zuivelproducten.

"Wat bij ons ontbreekt", zei de woordvoerder van de boeren, "is het menselijke contact en het belang van de boerenstandpunten. Het is toch onvoorstelbaar dat wij in dit land producten maken van geïmporteerde melk, terwijl wij zelf genoeg opbrengen en de productie nog opgevoerd zou kunnen worden."

De directeur wierp tegen dat de mogelijkheden voor het gebruik van binnenlandse grondstoffen "in studie" waren en dat zijn bedrijf bovendien een belangrijke voorhoederol speelde in de technologische-ovetracht.

"Technologie-ovetracht? Waar hebben we het eigenlijk over", vroeg de veeboer zich af, "als we nog niet eens in staat zijn om het verzamelen van de melk van onze eigen koeien te organiseren?"

Merkwaardig

Ook de bemoeienis van westerse bedrijven in *joint venture* ondernemingen (een vorm van samenwerking die in veel landen als enige de mogelijkheid biedt tot buitenlandse investeringen) leidt soms tot merkwaardige ontwikkelingen. Een Deen die op een *joint ventures* uitenzette noemde als geslaagd project een bouwverij in Nigeria. Een groot deel van de grondstoffen moet ook daar worden ingevoerd. De reden daartoe is dat de benodigde hoeveelheden graan voor de bioproductie ongeveer tweederde van de totale binnenlandse productie zou opslukken. Wat overbleef zou niet voldoende zijn voor consumptie en veevoeder.

Weliswaar hoeft Nigeria nu dus minder bier te importeren, de in voer van graan is daarentegen gestegen. Overigens waren de Nederlanders nu bezig samen met een Nigeriaanse onderneming grond te ontginnen voor het verbouwen van graan.

Op dezelfde discussie waarop de Deen aan het woord was, sprak ook een lid van de Nederlandse delegatie, die niet het bedrijfsleven vertegenwoordigde, maar namens het Centrum voor bevordering van import uit ontwikkelingslanden meereisde.

"Le made in Africa" ne se vend pas bien", schreef de krant en voegde er aan toe dat het misschien wel waar mag zijn dat de Europese markt in principe vrij en zonder beperkingen is, maar dat er toch een bescherming geldt voor een aantal eigen Europese producten.

Na zijn lezing kreeg Cornelis Willemse direct duizenden man-ge's aangeboden ter promotie op de Nederlandse markt.

Hij is de enige Nederlander die de Senegalese pers heeft gehaald. De dag na afloop van het Forum schreef *Le Soleil*: "De heer Cornelis P. A. Willemse ontvuld dat Nederland maar 0,4 procent van de export naar de ECOWAS-landen importeert uit deze 16 landen."

Dat was een gegeven dat in Dakar nog niet bekend was, en evenmin dat de belangrijkste oorzaak daarvoor, aldus Willemse, ligt in het gebrek aan informatie over de Nederlandse markt en het ontbreken van een merknaam die de consument met Afrika associëert.